

Pressemateriale til vismændenes miljøøkonomiske rapport

Materialet er klausuleret til onsdag den 23. februar 2011 kl. 12

Vismændenes oplæg til mødet i Det Miljøøkonomiske Råd den 23. februar indeholder analyser af de samfundsmæssige omkostninger ved trafikstøj (kapitel I), af samspillet mellem miljøregulering og forskningsstøtte på klimaområdet med fokus på, om der er belæg for i særlig grad at støtte miljø- og energiforskning (kapitel II), samt af energi- og CO₂-afgiftssystemet med fokus på, om den nuværende indretning er hensigtsmæssig i lyset af Danmarks klimamålsætninger (kapitel III). Hovedbudskaberne er:

Kapitel I. Trafikstøj

1. De samfundsmæssige omkostninger ved trafikstøj er ca. 2 mia. kr. om året og er koncentreret på 35 pct. af boligerne

Trafik er nødvendig for en effektiv udnyttelse og fordeling af varer og ressourcer. Trafik har imidlertid en række følgeomkostninger, bl.a. skabt af støj, som den enkelte trafikant ikke fuldt ud tager højde for. Rapporten belyser de samfundsmæssige gene- og helbredsomkostninger ved trafikstøj.

Priserne på huse og lejligheder påvirkes af trafikstøj. Baseret på denne sammenhæng værdisætter rapporten geneomkostningerne ved trafikstøj.

Overvismand Hans Jørgen Whitta-Jacobsen udtaler:

“Vi finder, at et gennemsnitligt hus med en høj støjbelastning på 65 dB sælges til en pris, der er 160.000 kr. lavere, end hvis huset havde en normal støjbelastning på 55 dB. For en gennemsnitlig lejlighed er prisforskellen knap 30.000 kr. Tabet i boligernes værdi svarer til, at trafikstøjen har en geneomkostning på ca. 1½ mia. kr. om året.”

Om helbredsomkostningerne udtaler Hans Jørgen Whitta-Jacobsen:

“Trafikstøjen er stigende. Alligevel har vi fundet lavere helbredsomkostninger end tidligere analyser. Der er ikke færre personer, der berøres af helbredsproblemer, men behandlingen af blodpropper og blodstryksygdomme er væsentligt forbedret. Derfor er antallet af tabte leveår som følge af disse sygdomme blevet kraftigt reduceret. Vi vurderer, at helbredsomkostningerne er omkring ½ mia. kr. om året.”

Vurderingen af de samfundsøkonomiske omkostninger tager udgangspunkt i danske boligers støjudsættelse og vurderes altså samlet til ca. 2 mia. kr. om året. Denne omkostning er knyttet til blot 35 pct. af boligerne. Imidlertid udsættes også andre personer, der færdes i trafikken eller i naturen, for trafikstøj. Det har ikke været muligt at inddrage dette i værdisætningen, men det bør naturligvis inddrages i reguleringen af trafikken.

2. Støjhensynet taler for, at trafikken koncentrerer, og der anvendes lokale tiltag for at mindske generne

Hvis en vej allerede er meget befærdet, kræver det en stor nedgang i trafikomfanget at opnå en given reduktion i trafikstøjen. På en mindre befærdet vej kræves en mindre nedgang for at opnå samme støjreduktion. Støjhensynet taler derfor for at koncentrere trafikken på relativt få veje, som forbinder områder med relativt lidt trafik.

Overvismand Hans Jørgen Whitta-Jacobsen udtaler:

“Ud fra et rent støjmæssigt synspunkt er det hensigtsmæssigt at koncentrere trafikken på få veje. Man kan så bekæmpe støjforureningen der ved lokale tiltag som hastighedsregulering, støjsvag asfalt, afskærmning og støjisolering. Regulering af trafik skal dog tage hensyn til alle de afledte effekter af trafikken – trængsel, ulykker, luftforurening og støj. Trængselshensynet og støjhensynet trækker i modsatte retninger mht., om trafikken bør koncentrerer. Tiltag og afvejninger i den eksisterende regulering af trafikstøj afspejler overordnet set disse betragtninger fornuftigt.”

Kapitel II. Afgifter kontra forskningsstøtte i klimapolitikken

3. Energiforskning har ikke større, positive afsmitningseffekter end anden forskning og bør derfor ikke støttes i ekstraordinær grad

Energiforskningens andel af de samlede offentlige bevillinger til forskning er vokset fra 1,2 pct. i 2002 til 5,3 pct. i 2010. Stigningen kommer i høj grad via midler øremærket til forskning inden for energi, og støtten har i højere grad end tidligere karakter af erhvervsfremme.

Forskning har positive afsmitningseffekter, idet andre end den forskende instans drager fordel af et øget vidensniveau. Derfor er det samfundsøkonomiske afkast ved forskning større end det privatøkonomiske. Det betyder, at der er god grund til at give offentlig støtte til forskning, også i private virksomheder. Forskningsstøtte givet til ét formål vil imidlertid altid være på bekostning af støtte til andre formål. At give særlig meget forskningsstøtte til en bestemt teknologi eller branche bør derfor være begrundet i, at den pågældende forskning har en ekstraordinært stor, positiv afsmitningseffekt.

Hans Jørgen Whitta-Jacobsen udtaler:

“Der er ikke samfundsøkonomiske grunde til at støtte energiforskning mere end anden forskning. Vores analyser peger på, at der ikke er større positive afsmitningseffekter fra energiforskning end fra anden forskning - snarere tværtimod. Den betydelige drejning af den offentlige støtte over imod energiforskning forekommer ikke velbegrunderet samfundsøkonomisk set.”

4. Støtte til energiforskning er ikke et økonomisk effektivt middel til håndtering af klimaproblemet

Det fremhæves ofte, at støtte til netop forskning på energiområdet er berettiget, fordi denne forskning på langt sigt bidrager til en reduktion af CO₂-udledningen. International forskning peger imidlertid på, at forskningsstøtte er en meget omkostningsfuld måde at bekæmpe klimaproblemerne på. Dette skyldes, at forskningsstøtte i sig selv ikke giver virksomhederne tilstrækkelig tilskyndelse til at benytte den nyudviklede teknologi. Derimod vil en høj pris på udledning af CO₂ opnået enten ved et afgifts- eller et kvotesystem *både* være effektiv for udvikling og anvendelse af vedvarende energi, fordi en højere pris på fossile brændsler gør CO₂-besparende teknologi mere konkurrencedygtig.

Hans Jørgen Whitta-Jacobsen udtaler:

“Støtte til energiforskning er ikke en økonomisk effektiv måde at håndtere klimaproblemet på. Derfor bør støtte til energiforskning ikke gives med begrundelse i, at denne forskning bidrager til at reducere CO₂-udledningen. Til dette formål er CO₂-afgifter og CO₂-kvoter de rigtige virkemidler.”

Kapitel III. Afgiftsstruktur og klimamål

5. Danmark bør købe CO₂-udledningsrettigheder i udlandet

Danmark er forpligtet til at reducere drivhusgasudledningen med 20 pct. fra 2005 til 2020 fra den del af økonomien, der ikke er omfattet af EU's kvotesystem. Reduktionen kan bl.a. opnås ved køb af andre EU-landes udledningsrettigheder. Samfundsøkonomisk set løftes Danmarks reduktionsforpligtelse bedst ved, at der lægges en ensartet afgift på *alle* former for drivhusgasudledning uden for kvotesektoren. Afgiften bør svare til prisen på at købe udledningsrettigheder i udlandet. En evt. resterende reduktionsforpligtelse bør opfyldes ved at købe udledningsrettigheder i udlandet. Det har to konsekvenser:

- 1) Der bør indføres en afgift på landbrugets ikke-energirelaterede drivhusgasudledninger af samme størrelse som den eksisterende CO₂-afgift.
- 2) Danmark vil komme til at opkøbe udledningsrettigheder i udlandet for den største del af den udestående reduktionsforpligtelse på ca. 6 mio. ton CO₂ pr. år.

Hans Jørgen Whitta-Jacobsen udtaler:

“Hvis Danmark afstår fra at købe udledningsrettigheder fra de øvrige EU-lande, bliver det dyrt og uhensigtsmæssigt. Hvis Danmark skal nå målet alene med en indenlandsk afgift, vurderes denne at skulle være ca. 2100 kr. pr. ton CO₂. Det er 8 - 9 gange så højt som den forventede pris på CO₂-kvoter og svarer f.eks. til, at afgiften på benzin skal stige 5,50 kr. pr. l. Hvis landbruget undtages bliver afgiften endnu højere.”

Det hævdes, at Danmark af moralske eller etiske grunde bør reducere udledningerne af CO₂ indenlandsk. Det er misforstået af to grunde: For det første vil en indenlandsk reduktion f.eks. via en høj dansk afgift betyde, at vi i højere grad importerer varer med højt drivhusgasindhold, mens vores egen produktion drejes i retning af at producere mindre af den slags varer. Man kan sige, at vi derved flytter noget af vores drivhusgasudledning til udlandet gennem varehandlen. For det andet betyder de rigere EU-landes køb af udledningsrettigheder, at de fattigere EU-lande får mere ud af deres udledningsrettigheder økonomisk, end hvis de brugte dem selv. Handel med udledningsrettigheder er så at sige indirekte bistand fra de rigere til de fattigere EU-lande og til gunst for begge. Det har netop været en af hensigterne med EU's system.

Hans Jørgen Whitta-Jacobsen udtaler:

“Alt i alt kan det ikke ud fra en etisk betragtning være bedre at reducere CO₂-udledningen indenlandsk end at købe nogle af udlandets udledningsrettigheder.”

6. U hensigtsmæssigt at opretholde høje energiafgifter alene af provenuhensyn

Danmark har høje energiafgifter, som først og fremmest opkræves af hensyn til at skaffe offentlige indtægter. Det er uhensigtsmæssigt. Afgifter på energi bør afspejle de negative klima- og miljømæssige effekter af energiforbrug. Herudover bør afgifter på energi til transport afspejle øvrige samfundsøkonomiske omkostninger som ulykker, støj og trængsel. Ren fremskaffelse af offentlige indtægter varetages bedst ved ejendoms-, generel forbrugs- eller indkomstbeskatning, som er mindre forvridende end energiafgifter.

Hans Jørgen Whitta-Jacobsen udtaler:

“Den danske energiafgiftsstruktur trænger til et serviceeftersyn. Det er uhensigtsmæssigt, at der hentes så stort et provenu fra energiafgifterne. Det er muligt at opnå samfundsmæssige gevinster ved at reducere størrelsen af energiafgifterne og forøge andre skatter, eksempelvis arbejdsmarkedsbidraget.”

“Herudover er der nogle “lavthængende frugter”, som kan høstes.

- *Tilbageførsel af provenu fra CO₂-afgiften bør ikke ske ved et bundfradrag, men i stedet ved at reducere virksomhedernes energiafgifter.*
- *El- og fjernvarmeproduktion, som er omfattet af EU's kvotesystem, bør ikke også pålægges CO₂-afgifter af klimamæssige grunde. Hvis energiafgifter fortsat opkræves af provenuhensyn, bør de også i et vist omfang pålægges el og fjernvarme for at sikre den bredest mulige skattebase.”*